

**PEDAGOGIK FAOLIYATNI TASHKIL ETISHDA INTERFAOL USULLAR HAMDA ZAMONAVIY
AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING O`ZIGA XOS XUSUSIYATLARI**

Qarabayev Jamshid Rustamovich

Namangan davlat universiteti

Annotatsiya: *Maqolada boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limga texnologik yondoshish, loyihalash va uning uslublari, boshlang'ich sinf darslarida didaktik o'yinlardan foydalanishning maqsad, vazifalari va uning uslublari keng yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *integratsiya, loyiha, pedagogik texnologiya, uslub.*

Hozirgi kunda O'zbekistonning xalqaro talablardagi zamonaviy taraqqiyotini ta'minlay oladigan dadil, mustaqil, ijodiy tafakkurli, malakali, bilimli mutaxassis, ayni paytda shaxsiy insoniy sifatleri shakllangan barkamol kadrlarni tayyorlash dolzarb muammolardandir.

O`quv – tarbiya jarayonida pedagogik texnologiyalarning to`g`ri joriy etilishi o`qituvchining bu jarayonda asosiy tashkilotchi yoki maslahatchi sifatida faoliyat yuritishiga olib keladi. Bu esa o`quvchidan ko`proq mustaqillikni, ijodni va irodaviy sifatleri talab etadi. Har qanday pedagogik texnologiyaning o`quv – tarbiya jarayonida qo`llanilishi shaxsiy xarakterdan kelib chiqqan holda, o`quvchini kim o`qitayotganligi va o`qituvchi kimni o`qitayotganiga bog`liq. Pedagogik texnologiya asosida o`tkazilgan mashg`ulotlar yoshlarning muhim hayotiy yutuq va muammolariga o`z munosabatleri bildirishleri intilishleri qondirib, ularni fikrlashga, o`z nutqai nazarleri asoslashga imkoniyat yaratadi. Hozirgi davrda sodir bo`layotgan innovatsion jarayonlarda ta'lim tizimi oldidagi muammolarni hal etish uchun yangi axborotni o`zlashtirishi va o`zlashtirganleri baholashga qodir, zarur qarorlar qabul qiluvchi, mustaqil va erkin fikrlaydigan shaxslar kerak. Shuning uchun ham, ta'lim muassasalerining o`quv – tarbiyaviy jarayonida zamonaviy o`qitish uslublari-interfaol uslublar, innovatsion texnologiyalarning o`rni va ahamiyati beqiyosdir. Pedagogik texnologiya va ularning ta'limda qo`llanishiga oid bilimlar, tajriba o`quvchilarni bilimli va yetuk malakaga ega bo`lishleri ta'minlaydi. Innovatsiya (inglizcha) yangilik kiritish, yangilik demakdir. Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda o`qituvchi va o`quvchi faoliyatiga yangilik, o`zgarishlar kiritish bo`lib, uni amalga oshirishda asosan interfaol usullaridan foydalanadi. Interfaol bu o`zaro harakat qilmoq yoki kim bilandir suhbat, muloqot tartibida bo`lishni anglatadi. Boshqacha so`z bilan aytganda, o`qitishning interfaol usulubiyotleri bilish va kommunikativ faoliyatni tashkil etishning maxsus shakli bo`lib, unda ta'lim oluvchilar bilish jarayoniga jalb qilingan bo`ladilar, ular biladigan va o`ylayotgan narsalarni tushunish va fikrlash imkoniyatiga ega bo`ladilar. Interfaol darslarda o`qituvchining o`rni qisman

o`quvchilarning faoliyatini dars maqsadlariga erishishga yo`naltirishga olib keladi. Bu uslublarning o`ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va o`quvchilarning birgalikda faoliyat ko`rsatishi orqali amalga oshiriladi. Bundan pedagogik hamkorlik jarayoni o`ziga xos xususiyatlarga ega bo`lib, ularga o`quvchining dars davomida befarq bo`lmaslikka, mustaqil fikrlash, ijod qilish va izlanishga majbur etilishi; o`quvchilarning o`quv jarayonida fanga bo`lgan qiziqishlarini domiyligini ta'minlanishi; o`quvchilarning fanga bo`lgan qiziqishlarini mustaqil ravishda har bir masalaga ijodiy yondashgan holda kuchaytirilishi; pedagogik va o`quvchilarning hamkorlikdagi faoliyatini doimiy ravishda tashkil etishlari kiradi.

Bizning fikrimizcha, pedagogik texnologiyaning eng asosiy negizi o`qituvchi va o`quvchining belgilangan maqsaddankafolatlangan natijaga hamkorlikda erishishlari uchun tanlangan texnologiyalariga bog`liq. O`qitish jarayonida, maqsad bo`yicha kafolatlangan natijaga erishishda qo`llanilgan har bir ta'lim texnologiyasi o`qituvchi va o`quvchi o`rtasida hamkorlik faoliyatini tashkil eta olsa, har ikkalasi ijobiy natijaga erisha olsa, o`quv jarayonida o`quvchilar mustaqil fikrlab, ijodiy ishlab, izlanib, tahlil etib, o`zlari xulosa qila olsalar, o`zlariga, guruhga, guruh esa ularga baho bera olsa, o`qituvchi esa ularning bunday faoliyatlari uchun imkoniyat va sharoit yarata olsa, bizning fikrimizcha, ana shu o`qitish jarayonining asosi hisoblanadi. Har bir dars, mavzu, o`quv predmetining o`ziga xos texnologiyasi bor. O`quv jarayonidagi pedagogik texnologiya bu aniq ketma-ketlikdagi yaxlit jarayon bo`lib, u o`quvchining ehtiyojidan kelib chiqqan holda bir maqsadga yo`naltirilgan, oldindan puxta loyhashtirilgan va kafolatlangan natija berishiga qaratilgan pedagogik jarayondir. Masalan: Zinama- zina texnologiyasi. Ushbu mashg`ulot o`quvchilarni o`tilgan yoki o`tilishi kerak bo`lgan mavzu bo`yicha yakka va kichik jamoa bo`lib fikrlash hamda xotirlash, o`zlashtirilgan bilimlarni yodga tushirib, to`plangan fikrlarni umumlashtira olish va ularni yozma, rasm, chizma ko`rinishida ifodalay olishga o`rgatadi. Bu texnologiya o`quvchilar bilan bir guruh ichida yakka holda yoki guruhlarga ajratilgan holda yozma ravishda o`tkaziladi va tadqimot qilinadi. Texnologiyaning maqsadi, o`quvchilarni erkin, mustaqil va mantiqiy fikrlashga, jamoa bo`lib izlashga, izlanishga, fikrlarni jamlab ulardan nazariy va amaliy tushuncha hosil qilishga o`z fikri bilan ta'sir eta olishga, uni ma'qullashga, shuningdek, mavzuning tayanch tushunchalariga izoh berishda egallangan bilimlarini qo`llay olishga o`rgatish.

Bugungi zamonaviy ta'limda qanday yangi texnologiyalar qo`llanilmoqda? Ularning asosan qanday turlari mavjud? Qaysi texnologiyalar bugungi kunda eng samarali deb topilmoqda?

Pedagogik texnologiyalarni turlarga ajratishda xali bu soha mutaxasislari aniq bir to`xtamga kelganlari yo`q. Ularni tasniflashda turli hil qarashlar, fikrlar mavjud. Biz kuzatishlar natijasida ularni eng ko`p qo`llaniladigan va samarali deb topilgan quyidagi turlarini ajratib oldik:

1. Interfaol metodlar.

2. Ta'limda integratsiyalashuv.
3. Modulli texnologiya.
4. Elektron va multimediali darsliklar orqali ta'limni tashkil etish.
5. Muammoli ta'lim.
6. Differensiyalashgan ta'lim.
7. Dasturlangan ta'lim.

O'zbekistonda ta'lim tizimini yangilash va uni boshqarish texnologiyalarini rivojlantirish uchun uzoq yillar davomida shakllangan ta'lim tizimini qaytadan yangi model asosida tashkil etish zaruriyati vujudga keladi.

Bunda o'quv-tarbiya jarayonini eng yangi o'quv-metodik to'plamlar, ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalari bilan to'la ta'minlash zarurligiga e'tibor qaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Umarova X. Fanlararo integratsiya. «Boshlang'ich ta'lim» jurnali. 3-son. 2000 y. 12-bet.
2. Yo'ldashev J. Xorijda ta'lim. Integratsiyalashgan va maxsus kurslar. T. «SHarq» 1995 y.

ziyonet.uz